

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta 1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tiskarni“ v Tavčerjevi hiši „Hotel Europa.“

Tiste čestite p. n. naročnike, ki še niso naročnino na „Slov. Tednik“ za pretečeno dobo ali za tekoče četrtletje plačali, prosimo, da bi to nemudoma storiti blagovolili, ker smo sicer dotičnim gg. naročnikom pošiljanje lista ustaviti prisiljeni.

Administracija „Sl. Tednika.“

Domače stvari.

— (Z Radovljiškega okraja) na Gorenjskem se nam piše 1. okt.: Z veliko nejevoljo se morajo človeku lasje ščetiniti od jeze, ko bere v „Slov. Nar.“ poročilo dežel. odbora, da je nemškutarski drž. poslanec bogatin Martin Hočevar, — dolžnik kranjske dežele s 130.015 gold. 95¹/₂ kr. — posebno, če iz lastne izkušnje ve, kako hudo terjajo, in so terjali od nas tako imenovanih „representantov“, ki smo imeli krčmarje sami leta 1866. užitino v najemu, zaostale priklade na deželni in zemljiščni zaklad. Jaz sam sem bil petkrat zarubljen. Ker nisem mogel od krčmarjev zaostalih zneskov izterjati, pa so mene kot „representanta“ davili. Ker nisem mogel vsega na enkrat plačati, prosil sem za potrpljenje in za obroke. A koliko mi je bilo dovoljeno? dva dni, to je od 31. marca do 2. aprila 1867! In jaz sem moral plačati, ako ravno sam še do danes nisem vsega zaostalega dobil, in tudi nikoli vsega ne bom. Tedaj od tacega, ki malo ima, mogli so izterjati do zadnjega solda; tu pa od bogataša, kakor je državni poslanec g. Martin Hočevar, pa ne morejo izterjati,

čudno, prečudno! Tu se zopet vidi, kako je enaka pravica za vse. Vsak krčmar mora takoj plačati, predno vino na pipo dene. Le H. ne. To je živ dokaz, kako se s prilstim navadnim človekom, kako pa z bogatašem ravna, tukaj revnega pritiskajo in mu sramoto in stroške delajo za vsak zaostali sold, od bogataša, ki ima od kranjske dežele 130.015 gld. 95¹/₂ kr. denarja v žepu, pa ne morejo izterjati! — Dolenjcem pa čestitamo, da imajo tacega poslanca.

— (Za nižjo kmetijsko šolo) na Dolenjskem, za katero je deželni zbor v seji 20. decembra 1873 dovolil za nakup posestva 20.000 gl. in tudi več iz deželnega zaklada, ter je dalje kmetijsko ministerstvo 20.000 gl. za nakup posestva in vsako leto za vzdrževanje te šole 2400 gl. obljubilo, ponujajo sledeči posestniki svoja imenja na prodaj. 1. Posestvo Gotnavas, g. J. Dejak za 13.000 gl. Posestvo obsega 17 oralov in 825 □°. 2. Graščina Šuta gospe Matilde Stroblove, za 20.000 gl. meri 42 oralov 1113 □°. 3. Graščina Lanšprež, g. dr. Julij Wurzbach, ki ima 823 oralov 643 □°, kupnina je 160 gl. za oral. 4. Graščina Grundljef g. Franceta Juvanca ki ima 246 oralov 442 □°, za 65.000 gl. 5. Graščina Prapreče g. grofa Lichtenberga, ima 107 oralov 353 □°, za 43.670 gl. 6. Graščina „pred malim mostkom“, gospe Ane Kamove v Kandiji pri Novem mestu ležeča ki ima 60 oralov, 380 □°, in razen tega še v davkarski občini zidanja vas na tako imenovani Trški gori, vinograda z 2 orala 760 □°, za 28.000 gl. 7. Graščina Bajnof g. Karla

Grma pri novem mestu 136 oralov 1060 □ ° in k graščini spadajoče na Krki pri Mačkovi vasi ležeče mlinsko posestvo 1 oral 298 □ ° vse skup za 150.000 gl. 8. V davkarski občini P o t o v vrh ležeče posestvo Janeza maha v Velikem Zlatneku, 197 oralov 819 □ ° za 30.000 gl. 8. Gopod Vincenc Smola v Grmu pri Novem mestu ponuja vsa svoja posestva, sestavljena iz graščin Grm, Boršt in Graben, vsega skup 720 oralov 1208 □ °, za 175.000 gl. Ta gospodar je pa pripravljenu ako na bi se ne hotelo kupiti vse posestvo, tudi prodati posamezne svoje dele. Deželni o d b o r v svojem poročilu priporoča posestvo g. Smolo tako le: Za napravo zavoda v ravno povedani namen ni pa mej vsemi ponudenimi posestvi nobeno tako pripravno, kakor druženo posestvo gosp. Smole, sestavljeno iz imanj Grm, Boršt in Graben, čegar pridobitev se najbolj priporoča. Sicer je to posestvo mnogo večje, kakor koliko se je od začetka vta namen nameravalo; ali ne ta okolnost, in ue visoka cena ne bi po mislih deželnega odbora smeli plašiti od tega, da se pridobi. Ne more se misliti pripravnejša lega, kakoršno bi imela šola v Grmu, iz ozira na veliko bližavo Novega mesta, ki bi bila zavodu in ljudstvu na korist. Ne moglo bi se tedaj dvomiti, da ne bi šola pod dobrim vodstvom dajala zaželjeno korist koliko gledé izurjenja učencev v vseh oddelkih poljedelstva v širjem pomenu besede, toliko glede tega, da bi posestvo z gozdom vred dajalo dohodek. Veliko polje storilo bi mogoče, da bi se praktično in primerjalno poskušali razni načiri poljskega obdlevonja, da bi se sejala vsa žita in sadili vsi sadeži kolikor jih je le na Kranjskem navadnih, vred s setvijo bogat dobiček dajoče pese. Setev ajde na lastnih njivah, in na široko okrog sejana ajda sosedov dajala bi lep dohodek s čelbarijo. Velik vrt in lahka dobitve vode pripuščala bi, da bi se na veliko vrtarilo; bližava mesta olajšala bi pa dobro prodajo pridelko. Na nekoliko travnikov dala bi se voda napeljati, ter bi se v zvezi s setvijo klaje moglo mnogo dobička dobivati od žvi-

noreje. Veliki vrti zasajeni s sadjem in z murbami, so za sajerejo in za svilorejo mnogo vredni, ki že zdaj nosijo vedno dober dobiček. Vinogradi so dovolj veliki za vsakovrstne poskušnje v vinoreji, ter bi mogli dajati obilnega prihodka. Pri grajščini večidel blizo ležeči gozd je popolnoma zadosten za umno gozdnarstvo; dajal bi dovolj drvá in lesa za dom, zraven pa še tudi primeren dohodek. Odsek za to izvoljen ima odločiti katero posestvo se ima kupiti.

— (V kmetijski in vinstveni šoli na Slapu) pri Vipavi so štiri mesta za učence izpraznena. Prosilci morajo vsaj 16 let stari biti, 150 gl. na leto za hrano in stanovnino plačati in vsaj dobro pisati in brati znati.

— (V Šk. Loki) so s keglanjem na dobitke dobili 135 gl. 58 kr. za dobrodelne namene.

— (Iz Velenja) na slov. Štajerskem se poroča, da je tamošnji šolski svet sklenil novo šolo zidati in nekdanji slovenski deželni poslanec gosp. Rak hoče prostor za šolo zastoj prepustiti. Upati je, da se razporica ki se je baje v tej zadevi z župnikom dr. Lipoldom prigodila, z lepo poravna, šolstvu in narodni stvari na korist.

— (Dve novi cerkvi) na Kranjskem bode oktobra meseca ljubljanski škof blagoslavljal, na Trsteniku pri Kranji 11. okt. in Železnikih 18. okt.

— (Nesreča.) V Škofji Loki je v kleti znanega trgovca in posestuika gosp. G. hlapec pretakal špiritus iz soda, ki je držal 30 veder, dekla mu je preblizu svetila, špiritus se uname in ves špiritus je bil v ognji. V kleti je bilo mnogo vina, nevarnost je bila velika. Da se nij ogenj črez klet in še dalje razširil, zahvaliti se je modremu ravnanju, da so na naglamo vse zaprli in vrata, okna in vse vhode zakidali z gnojem in tako ogenj zadušil. Zgorel je sicer spiritus, ali vse drugo je bilo rešeno.

— (V Skednji pri Trstu) bode v nedeljo 11. okt. ob 8. zvečer beseda v Jenkov spomin.

— (Nalezljiva otročja bolezen) vnetica grla (rachenbräune) še zmirom v Ljubljani nij nehala nego terja svoje žrtve. Tudi v Škofji Loki je več otrok na njej umrlo.

— (Pred porotno sodnijo ljubljansko) je bil predvčeranjem obsojen poštni uradnik K. Leitner iz Gradca, ki je zadnji čas v Ljubljani služil, — zarad tega, ker je 16 rekomandiranih pisem izproneveril ali za svojo porabo ukral, v katerih je bilo 240 gl. V zapor pride na dve leti teške ječe.

— (Zopet o rastoči germanizaciji.) Od Save se nam poroča: Kolikor sem zvedel, poprašuje deželni šolski svet štajerski mnogo, če ne vse krajne in okrajne šolske svete na slovenskem Štajerji, kako bi se dalo več nemščine v naše slovenske šole uvesti, ali celo, kot učni jezik spraviti. Upamo, da bodo narodni možje in učitelji, ki sedé v teh zastopih, odbili te nakane vladne, ki merijo prav za prav samo na germanizacijo naših narodnih šol, po katerih bi bilo treba za druge reči vse bolj skrbeti, nego za nepotrebno nemščino. —

— (Iz Kropce) se nam piše 4. okt. V nedeljo 11. t. m. bosta imela Andrej in Marjeta Anderle 50 letno zlato poroko. Ženin je star 77 in nevesta 73 let, imela sta 7 otrok izmej teh jih je 5 živih ostalo. — Pripovedovala sta mi, da sta skozi ves čas v stiskah živela, ker sta le rokodelca bila, in vendar jima je pretekel dolgi čas prav naglo, ker sta eden z drugim v zadovoljnosti svoje težave in v potrpežljivosti svoje križe prenašala. — Nocojšno noč so po Gorenjskem vse višje gore sè snegom pobeljene. A saj smo imeli dosta lepih in toplih dni dozdej neprenehoma skupaj, ki so se nam priobitni dobri ajdovi žetvi jako prilegli.

— (Iz Goča na Vipavskem) se nam piše: Včeraj se je tu v svojej kleti zadušil nek kmet. Šel je namreč grozdje mastit. A ubogi! bodi si da se je nekoliko opil, ali ker je bil uže sam na sebi slaboten, zgrudil se je v badnji, in ker nij bilo blizu pomoči, vzal je v moštu, svojem največjem upanji,

žalosten konec. Gotovo ga je pa zadušila preobila oglečeva kislina, ki se pri vrenji mošta pri tleh nabira. Tembolj, ker imajo naši kmetje baš o takej priložnosti navado kleti zaprte imeti. Umno kletarstvo kje si? Letošnja letina je srednja, a kapljica ognjena.

— (Meso v Ljubljani) je v oktobru: najboljše po 30 kr., srednje 26, slabše po 23 do 19 kr.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Praški glasovi poročajo, da grof Hohenwart *Čehe* pregovarja naj bi v državni zbor stopili. Tudi Moravci bi ta vstop jako radi videli. Vsi Slovani, ki kaj mislijo, žele tega, ker potem bi slovanska narodna opozicija zedinjena bila in kaj dosegla.

Vnanje države.

Srbski „Vidov dan“ piše: Položaj na izhodu nij tak, da bi mogel v nas utrditi vero, ka bode mir dolgo trajal. Razmere so nezdrave in od katere strani koli nam pride kriza, je pozdravljena.“ Za to list svetuje vojsko še pomnožiti in se na vse pripraviti.

Ruski „Golos“, eden največjih samostalnih ruskih organov, svetuje Čehom, jako energično naj popuste pasivno politiko, naj se odreko svojemu separatizmu in federalizmu, ter stopijo v rajhsrat. Ker je Avstrija z Rusijo v prijateljsko zvezo stopila, tudi Avstrija ne more Slovanem sovražne politike delati. Male narodnosti naj se s tem ohranijo, da svoj jezik branijo, gojé in se izobrazujejo. —

Španskega usilnika don Karlosa ženo so iz Francoskega izgnali. To žensko popisujejo kot jako brezsrčno. Ko se don Karlos nij mogel odločiti, da bi ukazal ujetnike postreljati, mu je ona peró v roko potisnila in ga prisilila.

Španski vodja upornikov in pozelevec kraljevskega prestola don Karlos je bil, kakor telegraf poroča, vsled upora mej svojimi lastnimi vojaki v Durango v spodnji život ustreljen in teško ranjen.

V *švajcarskem* kantonu Soloturn se je pri ljudskem glasovanju z 8356 glasovi proti 5896 sklenilo, da se imajo štiri klostri odpraviti mej njimi Mariastein.

Papež je Mac-Machonu pisal baje prav prijazno pismo, v katerem je rekel, da v poštev jemlje razmere, ki Francoski ne dopu-

ščajo bolj zanj na noge stopiti temuž se udajati. — Francoska vlada je namreč v Rim naznanila, da mora vojno ladijo „Orénoque“, ki je v luki Civitavecchia stala papežu na razpolaganje — proč vzeti, da se Nemčija in Italija, ki je bila na neko odvislost od Francoske opomenjavana s to ladijo ne bi izpodtikali. Papež je pomorščake imenovane ladije blagoslovil.

Italijanski prvi minister Minghetti je govoril pri banketu, kateri so mu njegovi volilci v Legnano dali, tako-le: Zdaj ko je Italija svojo politično edinstvo dobila, želi finančno uravnati se. Deficit za l. 1875 znaša 54 milijonov. Ali vsled železniške konvencije se bode deficit za 20 in vsled novih uže potrjenih davkov za 12 milijonov znižal. Ostanek 22 milijonov se bode po užitninskem davku in po colnem dohodu pokrtil. Reforma davkov bode za naprej finančno bodočnost Italije osigurala. Dalje o Siciljskih nerednostih govoreč pravi italijanski ministerski predsednik, da se ne boji niti rudečega niti črnega strahu, ker proti obema so postave ostre.

Iz Pernambuke v severni *Braziliji* se brzojavlja, da je v konfederativni državi Buenos-Ayres vzdignil se upor. Flota je izrekla se za upornike.

Nemški državni zbor bode Bismarck odprl 18. oktobra.

Iz *nemškega* rajha poroča telegraf novico, ki se bode po vsem svetu čudna zdela, namreč, sloveči Bismarckov tekmeč in diplomat grof Arnim je od berlinske policije zaprt! Komisija, ki je njegovo stanovanje preiskovala, je terjala od njega neka pisma, ki mu jih je Bismarck pisal. Arnima dolže, da je več državnih aktov prisvojil si. Familija njegova je vložila prošnjo, naj se iz zapora pusti. — Vse skupaj je velik nemški škandal. Najbrž se Bismarck boji, da ne bi kaka njegovih prav nemških nepoštenih političnih intrig na svitlo prišla, za to se posilstva poslužuje.

Deželni zbori.

Kranjski deželni zbor.

(VI. seja 30. sept.) Dr. pl. Schrei izroči peticijo več posestnikov glediščnih lož, naj se gledišče, ki je do zdaj zavarovano pri banki „Sloveniji“, katera pa „jako slabo stoji,“ zavaruje pri kakem drugem solidnem zavarovalnem institutu. (Izroči se finančnemu odseku.) Dr. Schrei izroči dalje pe-

ticijo „krainischer lehrerverein-a“ naj se nekateri paragrafi deželne šolske postave prenaredi. (Izroči se šolskemu odseku.) Deželna vlada izroči zapisnik tistih občin na Dolenjskem, ki so bile po toči in povodnji poškodovane. (Izroči se finančnemu odseku.) Dalje izroči vlada načert stavbenega ali zidanjškega reda za Kranjsko.

Poslanec Obreza in drugovi stavijo predlog naj deželni zbor sklene postavo, s katero se uredijo davščine, katere morajo občine odrajtovati, za javne ljudske šole.

Poslanec Murnik poroča v imenu narodno-gospodarskega odseka, o postavi glede časa, v katerem naj se divjačina lovi.

Debata o tej postavi traje skoro 1¹/₂ ure, ker so bili vsi lovci na nogah. Udeleževali so se je: grof Margheri, pl. Langer, grof Barbo, Dežman in dr. Zarnik. Poročevalec grof Barbo je govoril tri govore o zajcih.

Dr. Razlag utemeljuje svoj predlog naj bi se uravnala reka Krka od Belecerkve do Krškevasi. Dolenjska stran je po elementarnih nesrečah največkrat obiskani del kranjske dežele in težko je pač preračunati, kdaj bode prišla zopet do prejšnjega blagostanja. Pa razen elementarnih škod ima dolenjska stran še enega neprijatelja, kateri se je na mejah naše dežele tako rekoč uže ugnjezdil, in proti kateremu dolenjska stran, ravno tako kakor nekdanj čela kranjska dežela proti Turkom, v boji stoji, in to je vsako leto se ponavljajoča živinska kuga. Slabe letine so uzročile, da je v teh krajih žito strašno drago, in res nečloveške obresti se morajo imenovati one, ki se na Dolenjskem zahtevajo. Posodi se vinorejcu vagan turšice proti temu, da kadar vino pridela, vrne vedro vina. Posebno ob Krki ležeča zemlja Dolenjske je bila nekdanj prav rodovitna. To pa se je zdaj zelo premenilo. Krka, ki je nekdanj ravno v pravi meri zemljo pomakala in jej tako pomagala k rodovitnosti, zdaj zaostaje na delih, ki ležé ob njenih bregovih, okisa zemljo in pokvari setev. Govornik pravi, da po njegovih poročilih je zaplavljeno nad 70.000 oralov rodovitne zemlje, mej dru-

gimi deli tudi tako imenovani krakovski del, ki meri 4564 oralov, kateri del je bil uže mej kmete razdeljen in katerega se trudijo vnovič rodovitnega napraviti.

Ob Krki so tudi v teh krajih, o katerih se govori, štirje mlini, ki po svojih jezovih delajo mnogo škode. Ti mlini bi se morali odpraviti, kar bi se tem lažje izvršilo, ker je mlinov dovolj na vseh stranskih potokih in dotokih Krke. Uže zdaj pa bi naj slavna vlada svoje organe opozorila, da se zabrani jezove delati črez celo Krko, temuč naj bi mlinarji in enaki podvzetniki si potrebno vodo napeljevali po posebnih strugah. Deželni zbor naj tedaj stvar natanko preišče. Gotovo bi ljudje radi prinašali nekoliko novcev vsako leto k izvrševanju tega dela in tudi sami bi radi poprijeli se dela, da bi ali dovažali ali odvažali. Govornik nasvetuje, da se njegov predlog izroči narodno-gospodarskemu odseku. (Potrdi se.)

Poročilo deželnega odbora o izročanju državnih dovoznih cest v Postojni in Logatcu, o vzdrževanju po okrajnih cestnih odborih, izroči se narodno-gospodarskemu odseku.

Poslanec dr. vitez Savinschegg poroča v imenu finančnega odseka zavolje dovolitve denarne zaloge za l. 1874 za vinstveno in sadjerejsko šolo Slapško v znesku 552 gl. 5 $\frac{1}{2}$ kr., katero iz deželno kulturnega zaklada vzeti deželni zbor dovoli. Poslanec dr. vitez Savinschegg, poroča v imenu finančnega odseka, o proračunu vinstvene in sadjerejske šole na slapu za 1875. Kjer se je vodji te šole g. R. Dolencu dovolila vsled njegove prošnje za povišanje plače, personalna priklada 200 gld. in učitelju g. Kristanu personalna prikla 100 gld. znašajo stroški za to šolo, ki so preračuneni na 6150 gld., za 300 gld. več, katere naj zbor iz deželno kulturnega zaklada dovoli.

(VII. seja 3. okt.) Poslancu Kramariču se dovoli 14dnevni odpust, poslancem grofu Margebriju in A. Lavrenčiču vsakemu odpust za 8 dni.

Vloga kranjske kupčijske in obrtnijske zbornice, naj deželni zbor podpira njujno prošnjo, da se precej začne zidanje dolenjske železnice Ljubljana-Karlovec zarad uboštve in nesreč na Dolenskem, izroči se narodno-gospodarskemu odseku.

Poslanec Pakiž in drugovi interpelujejo deželni odbor zarad slabega stanja Turjaško - laške ceste. Deželni glavar obljubi, da bode na interpelacijo v kratkem odgovoril.

Polanec Kramarič in drugovi stavijo do c. k. vlade sledečo vprašanje: Glede letošnjega poročila o delovanju deželnega odbora in sicer o plačevanju kordonskih stroškov pri kugi goveje živini, vprašajo uljudno podpisani: „Ali je slavni c. kr. vladi znano, da se bode ta za vojvodino Kranjsko važna zadeva na podlagi enakih postav rešila, kakor se je to godilo v sosedni vojvodini Štajerski?“

Poslanec grof Barbo in tovariši stavijo sledečo interpelacijo do c. kr. vlade:

„Kakor v nekaterih drugih deželah tako je tudi v naši, ko je deželna komisija za uravnanje zemljiškega davka po postavi od 25. maja 1869 se ustanovila nastal strah, da bi se ta postava ne vršila našemu podsilnimi davki trenemu kmetijstvu na pravico, nego le na korist fiskalno. — Ta strah ljudstva našega so očitno večkrat razodeli neodvisni naši časniki, ki so odkrili mnoge nerednosti ki so se godile v okrajnih komisijah. — Tožili so, in to po pravici — da na čelu postavo izvrševajočih organov stoje tujci, ki ne poznajo naše dežele, tedaj ne zemlje njene, ne podnebnih in še drugih krajnih razmer ne, — tujci ki niti jezika našega naroda ne razumejo, in z prizadetimi kmetovalci govoriti ne morejo, a vendar se drznejo, svoje zapopadke o naši deželi proklamovati in v cenitvi zemljiščnih pridelkov urivati njih, dragim možem, ki deželo našo in vse razmere njene popolnem poznajo. — Tej pritožbi utegnulo bi se ugovarjati, da tudi ljudstvo ima svoje zastopnike v okrajnih komisijah in tudi deželni komisiji.

— Čast in hvala možem, ki so se v zavesti svoje dolžnosti tu in tam potezali za pravo in obveljavo postave; ali žalibog, da še bolj pogosto so se slišale pritožbe, ka mnogi zastopniki ljudstva niso storili svoje dolžnosti, bodi si iz nevednosti, in nečimernosti, ali pa iz drugih razlogov. Pustivši na stran nekatere dogodbe prešnjega časa, ki so osupnili zemljiške posestnike in jih s strahom navdale, da ne bi po novi postavi prišli iz dežja pod kap, ne moremo zamolčati one dogodbe preteklega meseca, ko je administrativni referent g. J. Pajk, ki deželo našo temeljito pozna, in se je vsikdar cesarju zvestega uradnika izkazal, nenadoma odstranjen bil od svoje službe za to, ker se različne misli mej njim in glavnim inšpektorjem Kremanom niso dale drugače poravnati, tako je moral domačin, ki zemljo kranjske dežele dobro pozna umakniti se tujcu, ki menda v postavi od 24. maja 1869 išče fiškalsko stališče.

Sploh je znano, ali kakor Nemeč pravi: „es ist ein öffentliches geheimniss“, da je g. Pajk pred odhodom svojim z odkritosrčno besedo v posebnem pismu, ki ga je izročil deželni komisiji, razodel napake in glavne pregreške, ki se nahajajo o operatih komisijiskih in so v nasprotju s postavo od 24. maja 1869. l. Podpisani trdno prepričani, da je imel g. Pajk obilo prilike v deželni komisiji opazovati, ali se opravila za uravnavo zemljiškega davka izvršujejo po predpisih postave ali ne, — od druge strani pa uverjeni, da tako lojalni uradnik, kakor je g. Pajk je ostro svojo kritiko v izvrševanju večkrat omenjene postave opiral le na dejanske dokaze, — drznejšo staviti sledeča vprašanja:

1. Ali je c. kr. deželni vladi prišla na znanje ona spomenica g. Pajka o pregreških in napakah operatov za uravnavanje zemljiškega davka po postavi 24. maja 1869. 2. Če jej je ta spomenica znana, ali je morebiti uže potrebno učinila, da se na tanko in nepristransko vse točke one spomenice preiščejo, in če se najdejo opravičene, da se temeljito odstrani vse, kar je zoperpostavno in kar je

krivo te zoprpostavnosti? 3. Če pa sl. vlada do zdaj nema vednosti o imenovanu spomenici, vprašamo jo: ali jo je volja, potrebno vednost doseči in energično delati na to, da se postavi od 24. maja 1869 v vseh ozirih zadosti in zemljišča Kranjske dežele uže zdaj preobložena po davkih, ne oblože se še z večjimi bremenami in se po takem ne zgodi, da popolnem onemorejo davkaplačevalci naše domovine?

Poslanec Obreza kratko utemelji svoj predlog, naj se sklene sledeča postava:

Postava o določbah na javnih ljudskih šolah, veljavna za vojvodino Kranjsko:

Sè soglasjem deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem sledeče:

§. 1. Vse zaveze in dolžnosti glede veljavnosti deželne postave od 29. aprila 1873 št. 21 d. zak. v slučajih plače in drugih naredeb na javnih ljudskih šolah ali pri učiteljih so odpravljene, ako se določno ne tikajo ustanov, daril, oporok ali pa postavno utemeljenih patronatnih razmer.

§. 2. Pomanjkljaji, ki izvirajo iz odpravljenja teh dohodov postave, potrebnih za šolske namene se pokrijejo, ravno tako kakor zaradi odpravljanja šolnine nastajoči primanjkljaj iz normalnega šolskega zaklada oziroma iz šolske doklade ki se naloži na zaklad in k dokladom na direktne davke, na katere se nalagajo doklade za deželni in zemljeodvezni fond.

§. 3. Ta postava je veljavna od 1. jan. 1875 l.

§. 4. Za izvršenje te postave pooblaščam svoje ministre bogočastja, uka in finance.

Deželni zbor štajerski.

Iz Gradca, 3. okt. [Izv. dopis.]

Finančni odsek štajerskega deželnega zbora dalje poroča o proračunu za l. 1875. Za porodnišnico in najdenišnico znašajo stroški 53.397 gold. od katerih plača deželni fond 35.414 gld. Za blaznico ali norišnico znaša potrebščina 112.691 gold. pokritje 79.159 gld., tedaj doplača iz deželnega fonda 33.532 gold. Zarad blaznice nasvetuje de-

želni odbor, da se zidajo sobe za take blazne, ki divjajo ter zahteva v ta namen še 80.000 gold. Ta predlog se izroči finančnemu odboru. Za javno bolnico v Gradci znaša potrebščina 165.907 gold., pokritje 151.111 gold., tedaj ima deželni fond 14.796 gold. doplačati. Pri tej točki nasvetuje finančni odbor, da se zaradi prihranjenja stroškov pogodba z usmiljenimi sestrami preuredi. Prične se kratka debata, v kateri konservativec grof Plaz proti tej resoluciji govori.

Velikanski so stroški, katere ima dežela sploh za dobrodejne namene. Deželni fond plača namreč zraven gori omenjenih primanjkljajev še za graško porodnišnico 7600 gold., tujim porodnišnicam 12.000 gold. Za uboge blazne deželni norišnici 44.000 (!) gold., tujim norišnicam 1000 gl., za boge bolnike javne bolnišnice v Gradci 75.000 (!) gl., javnim bolnišnicam v drugih krajih na Štajerskem 50.000 gold., zvanaj Štajerskega 25.000 gold.; za betežnice v Wildonu 6375 gold.; v Ptuj 1000 gold. Cela svota znaša 222.745 gold.; ako se prištejajo primanjkljaji pri teh javnih zavodih, plača dežela nad 300.000 gl. za dobrodejne namene!

Za prisilni delavnici v Gradci in Lankovico znašajo stroški za hrano 19.650 gl., dohodki (za prisilne delavke iz Kranjskega v Lankovico itd. 4077 gold. Potrebščina za Lankovico je 10.720 gold., za moško prisilno delavnico v Messendorfa pri Gradci 15.630 gl.; dohodki za delo prisiljencev so 3000 gl.

Odgon ali šub velja deželo 15.000 gl. Celo leto 1873 se je po šubu na in skozi Štajersko spravilo 5777 ljudij; od teh spada 367 na Češko, 486 na Kranjsko, 304 na Koroško, 365 na Nižje-Avstrijsko, 203 na Moravsko, 1208 na Štajersko, 1916 (mej temi največ ciganov) na Ogersko in Hrvatsko, 539 pa gre v inozemske države in sicer največ na Italijansko. Kakor znano pride vsako leto na tisoče italijanskih delavcev v naše cesarstvo na delo. Mnogi mej temi delavci pošljejo ves prisluženi denar na svoj dom, sami se pa dajo po šubu traspor-

tirati, da si na ta način prihranijo stroške za potovanje! Naša vlada je vsled tega v dogovor stopila z italijansko, da se povrnejo stroški za to pošiljanje italijanskih državljanov. Tudi ogrsko-hrvatska vlada dozdaž nij plačala šubne stroške za svoje državljanje; finančni odbor tedaj nasvetuje, da se naj napravi pogodba z ogersko vlado, gledé odgonskih stroškov.

Za žandarmerijo plača dežela stroške za stanovanja v znesku letnih 18.000 gold. Ker je na deželi še zmirom večja nevarnost osob in imetka, naloži se deželnemu odboru, da naj pri vladi na to dela, da se vsaj vsa žandarmerijska mesta v popolnem številu nastavijo. Hamer-Purgstall želi, da se v vsaki fari eden žandarm nastavi, s katerim sme občinski predstojnik razpolagati. Namestnik Kúbek pravi, da nij mogoče toliko sposobnih ljudij dobiti, koliko bi trebalo, da se število žandarjev dopolni; nemogoče da bi bilo, v vsaki fari enega žandarma postaviti, ker bi se potem morala cela organizacija spremeniti.

Za preprego (Vorspan) je 10.000 gl. potrebščine, ki se plačajo iz deželnega fonda.

Servitute se bodo uredile začetkom prihodnjega leta, zato se samo 800 gl. privoli za celjsko komisijo.

Štajersko gospodarsko društvo dobi 5400 gl. letne podpore, za deset od dežele nastavljenih živinozdravnikov se plača 600 gl.; za gozdne zadeve 508 gl. Pri tej točki omenja dr. Sernec, da vsled posekanja gozdov se množe nezgode, nevihte, toča itd. na veliko škodo dežele. Naj bi se iz deželnega fonda razpisala darila za pogozdovanje. Sploh naj bi se deželnemu odboru naložilo, da o tem v prihodnji sesiji poroča in svoje nasvete stavi. Predlog je bil sprejet. Isto tako predlog finančnega odseka, da naj vlada strogo in energično izvršuje gozdno postavo.

Mlinska naklada (Mühllaufgeld) nese deželi 10.000 gl., godbena naklada 4000 gl. državna plača kot vračilo za splošni užitniški davek 161.758 gl.

Deželna gospodarska šola v Grottenhofu velja deželo 7358 gold.; vinstvena šola v Mariboru 15.710 gld. Deželni odbor se pooblašča, da nastavi popotnega učitelja za vino in sadjerejo in kletarstvo za spodnji Štajer. Učitelj mora zmožen biti slovenskega jezika in dobi letno plačo 1500 gold. potem plačane stroške za potovanje. Svoj redni sedež ima ta učitelj pri vinorejni šoli v Mariboru. Dalje se naloži deželnemu odboru, da skuša od vlade dobiti podporo za gospodarsko in vinstveno šolo; dalje, da poizveduje, zakaj se vinorejna šola tako slabo od učencev obiskuje, letos ima samo 15 učencev.

Deželna posestva kažejo: Slatina potrebščine 73.230 gold., dohodki 141.970 gld., tedaj čisti donesek 68.740 gld.; Dobrna nese 17.063 gold.; druga zemljišča 2018 gold.

Gospodarske stvari.

Iz Gorice 1. okt. [Izv. dop.]

Slušatelji kmetijskega kursa v Gorici so imeli 30. sept. izlet v vinograd gospoda dr. Levija blizu Gradiške. Tukaj se je videlo kako zemljo in lego trta ljubi in kako se mora z njo ravnati, da jo tudi močna burja ne pokvari in jej močni viharji ne škodujejo. Videlo se je kako se more vsaki posamesni del zemlje dobro obrniti in kako se lahko pomaga k hitrejšemu dozorenju sadja. Želeti bi bilo, da bi vinogradniki vipavske doline videli vinograd g. dr. Levija, i da bi oni potem svoje vinograde po njegovem zistemu uredili, ker bi jim potem burja ne mogla tako lahko trto pokončati in ploha ali vihar zemljo ne odnesti. Videli so slušatelji pri g. dr. Leviju modro delovanje z gnojem in vsa za obdelovanje zemlje potrebna kmetijska orodja. Videla se je modro uravnana in dobro izdelana vinska klet, dalje se je videl pripravi kraj in potrebno orodje za ohranjenje jajčic in semena svilnih gosenic. Potem, ko sta gospoda učitelja Povše in Kuralt slušateljem razložila in dokazala korist kmetijskih strojev za obdelovanje zemlje, je g. dr. Levi vse pričujoče gospode slušatelje kmetijskega kursa povabil na dobro vinsko kaplico, katera je serca gg. slušateljev jako oveselila. * Torej bog živi g. dr. Levija še mnogo let!

Razne stvari.

* („Najstarši ljudje.“) V neki vasi na Pomoranskem so vsled mejnih urejevanj pri nekem zemljišču, potrebne listine pogrešali, torej so morali dokazov iskati, vprašaje najstarše ljudi v vasi, če se spominjajo iz mladih let kacic sporočil, ki bi jim pomagali to stvar rešiti. Sodnik, kateri je tožnika zastopal, pokliče torej župana, ter ga prosi, naj mu imenuje najstarše ljudi iz vasi. Odgovori mu župan, „gospod, prav žal mi je, a nemogoče je ustreči vam, ker so najstarši ljudje v naši vasi uže vsi pomrli, kako bi jih torej na pričo poklical.“

* (Ivan Turgenjev o slovanski vzajemnosti.) „Lovčevi zapiski“, od Iv. Turgenjeva, prvega ruskega novelista so izšli te dni tudi v češki prestavi na svitlo. Izdajatelj Franc Macha je torej poslal omenjenemu pisatelju en iztis prestave v krasni, elegantni vezbi. — Vsled tega je poslal Iv. Turgenjev, ki stanuje v Bougivalu blizu Pariza v Halganovej hiši, g. Zakrejsu v Prago pripis, v katerem izreka svojo radost, da se je češkemu občinstvu podalo v prestavi pravo zrcalo ruskega življenja in nravi, posebno poudarja slovansko vzajemnost, ter izreka v omenjenem pripisu: „pri vseh naših preprih in različnostih smo mi vsi vendar ena slovanska kri, a stojmo verno drug k drugu!“

* (Strela je udarila) 2. t. m. blizu Planine v hlapca in štiri vprežene vole, vdove in posestnice Jov. Godeševe iz Gornje Planine, ko so vozili iz gozda. Hlapec je samo malo opaljen; iz mej volov je obležal eden mrtev, drugi trije pa so okrevali. Škoda znaša 170 gld.

Tržne cene.

V Ljubljani 7. oktobra 1874.

Pšenica 5 gl. 10 kr.; — reč 3 gl. 30 kr.; — ječmen 3 gld. — kr.; — oves 1 gl. 80 kr.; — ajda 3 gl. — kr.; — prosó 2 gl. 80 kr.; — kuruza — gl. — kr.; — krompir 1 gl. 60 kr.; — fižol 5 gl. 80 kr. — masla funt — gl. 53 kr.; — mast — gl. 50 kr.; — špeh frišen — gl. 42 kr.; — špeh povojen — gl. 44 kr.; — jajce po 2 $\frac{1}{2}$ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govedine funt 30 kr.; — toletine funt 31 kr.; — svinjsko meso, funt 28 kr.; — sena cent 1 gld. 25 kr.; — slame cent — gl. 75 kr.; — drva trda 6 gld. 60 kr.; — mehka 4 gl. 80 kr.

Loterijske srečke :

V Gradcu 3. okt. : 3. 28. 43. 81. 33.
Na Dunaji 3. okt. : 56. 71. 81. 35. 60.